

O'QISH MOTIVATSIYASI: YOSHLARNING SHAXSIY VA IJTIMOY RIVOJLANISHIDA UNING AHAMIYATI

Mambetniyazova Shaxzada

Muratbaeva Shaxnoza

***BERDAQ NOMIDAGI QORAQOLPOQ DAVLAT UNIVERSITETI CHIMBOY
FAKULTITETI 3-A AMALIY PSIXOLOGIYA TALABASI.***

Erjanova Venera

***Berdoq nomidagi Qoraqalpoq Davlat Universiteti Pedagogika va psixologiya
kafedrasi assistenti.***

Anotatsiya. Ushbu maqolada o'qish motivatsiyasining psixologik mohiyati, uning turlari, shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar va zamonaviy texnologiyalar bilan aloqasi yoritilgan. Motivatsiyani rivojlantirish usullari tahlil qilinib, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy o'sishida uning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar. Motivatsiya, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, ta'lim, psixologiya, o'quvchi, maqsad, rivojlanish, zamonaviy texnologiyalar, motivatsiyani oshirish.

Kirish

Zamonaviy dunyoda bilim asosiy boylikka aylangan bir davrda, o'qish motivatsiyasining o'rni beqiyosdir. Yoshlarda o'qishga bo'lgan ichki ehtiyoj, bilim olishga intilish va maqsadga erishish istagi — ularning nafaqat ta'limdagi muvaffaqiyatini, balki shaxsiy hayotdagi barqarorligini ta'minlaydi. Har qanday sohadagi muvaffaqiyatning zahirida kuchli motivatsiya yotadi.

Asosiy qism

1. O'qish motivatsiyasi nima?

Psixologiyada motivatsiya — bu insonning harakatini belgilovchi ichki kuch, ehtiyoj, istak yoki maqsadga erishishga bo'lgan harakatlar majmuasidir. O'qish motivatsiyasi — bu o'quvchilarning bilim olishga, yangi ko'nikmalarni egallashga va o'zini rivojlantirishga bo'lgan ijobiy ruhiy holati hisoblanadi.

2. Motivatsiyaning turlari

Ichki motivatsiya – o‘quvchining bilim olishdan zavqlanishi, qoniqish hissi va o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan tabiiy ehtiyojidir. Masalan, yangi narsani o‘rganishdan ruhiy ko‘tarinkilik his qilish.

Tashqi motivatsiya – mukofot, baho, ota-onaning maqtovi yoki jazodan qochish kabi tashqi omillar sababli harakat qilish.

3. O‘qish motivatsiyasiga ta’sir qiluvchi omillar

Oila muhitining roli: Motivatsiya ko‘p hollarda oilada shakllanadi. Ilm olishga rag‘batlantiruvchi ota-ona bolada kuchli o‘quv istagini uyg‘otadi.

O‘qituvchi shaxsiyati: O‘quvchiga ilhom beruvchi ustoz bilim olishga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Atrof-muhit va ijtimoiy doira: Do‘stlar, jamiyat va ommaviy axborot vositalarining ta’siri ham motivatsiyani oshirishi yoki kamaytirishi mumkin.

4. Motivatsiyani oshirish yo‘llari

Maqsadli reja tuzish (kunlik, haftalik, yillik).

Ilhomlantiruvchi kitoblar o‘qish.

Ta’limdagi yutuqlarni qayd etib borish.

O‘zining kuchli jihatlarini kashf qilish.

Samimiy rag‘bat va maqtovlar orqali o‘zini qadrlash.

5. Zamonaviy texnologiyalar va motivatsiya

Bugun yoshlar orasida motivatsiyani oshirishda online ta’lim platformalari (Khan Academy, Coursera, Duolingo va b.) va ijtimoiy tarmoqlardagi motivatsion kontentlar (TED Talks, bloglar, vloggerlar) muhim o‘rin tutmoqda. Zamonaviy psixologlar ham onlayn psixotestlar, mental sog‘liq uchun ilovalar va vizual rejalashtirish vositalaridan foydalanishni tavsiya etmoqda.

Xulosa

Motivatsiya — bu shunchaki o‘qishga kirishish uchun sabab emas, balki insonning o‘z hayotini o‘zgartirishga, maqsad sari harakat qilishga undovchi ichki kuchdir. Har bir yoshda bu kuch mavjud, uni faqat uyg‘otish kerak. O‘qishga bo‘lgan

qiziqish — yuksak orzular, erkin fikrlash va mustaqil hayot sari qo'yilgan eng muhim qadamlardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonova, N. (2021). Ta'lim psixologiyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi.
2. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. Contemporary Educational Psychology.
3. Duckworth, A. (2016). Grit: The Power of Passion and Perseverance. New York: Scribner.
4. Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. Psychological Review.
5. Robbins, T. (2015). Unshakeable. New York: Simon & Schuster.
6. www.coursera.org – Onlayn kurslar va o'qish motivatsiyasi bo'yicha ta'lim platformasi.
7. www.khanacademy.org – Interaktiv ta'lim va o'quvchilar uchun ilhom manbai.
8. www.ted.com – Ilmiy va motivatsion nutqlar uchun platforma.
9. Yusupova, D. (2020). Yoshlar psixologiyasi va motivatsiya. Samarqand: Fan.